

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Навчально-науковий інститут філології

Кафедра історії української літератури, теорії літератури та літературної
творчості

ІВАН ФРАНКО У ВІТЧИЗНЯНОМУ КІНЕМАТОГРАФІ:

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКОДУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО
ТЕКСТУ В КІНОТЕКСТ

Кваліфікаційна робота
на здобуття ОС «Бакалавр»
здобувача першого рівня вищої освіти
IV року навчання (денна форма)
Галузі знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальності 035 – філологія
Спеціалізації 035.01 «Українська мова і література»
ОПП «Українська мова і література та західноєвропейська мова»
Чумака Романа Радиславовича

Науковий керівник:

д. ф. н., проф. Ткаченко А.О.

Рецензент:

д. ф. н., проф. Бернадська Н.І.

«Допущено до захисту»

Протокол засідання кафедри історії української

літератури, теорії літератури та літературної творчості

№ 10 від 19.05.23

Завідувач кафедри _____ д. ф. н., проф. О. М. Сліпушко

ЗМІСТ

1. Вступ-----	4
ст.	
1.1 Актуальність теми-----	5
1.2 Мета та завдання дослідження-----	7
1.3 Об'єкт та предмет дослідження-----	9
1.4 Методологія дослідження-----	10
2. Теоретичні аспекти перекодування літературного тексту в кінотекст-----	12
2.1 Поняття адаптації в кінематографі-----	15
2.2 Вплив кінематографічних засобів на інтерпретацію оригіналу-----	19
3. Іван Франко у вітчизняному кінематографі-----	21

3.1 Роль Івана Франка в українській літературі та культурі-----	23
3.2 Адаптація творів Івана Франка в українському кінематографі-----	25
3.3 Вплив фільмів на сприйняття та інтерпретацію творів Франка-----	26
4. Аналіз конкретних прикладів адаптації творів Франка в українському кінематографі -----	28
4.1 «Украдене щастя» (1952)-----	30
4.2 «Захар Беркут» (1971) -----	31
4.3 «Захар Беркут» (2019) -----	33
5. Висновок -----	35
5.1 Рекомендації-----	37
5.2 Список використаних джерел-----	39

Вступ

Українська література та кінематограф на протязі віків становлять невід'ємну частину культурного доробку нашої нації. Один із найвидатніших представників української літератури – Іван Франко – прославився своїми творами, які займають чільне місце в літературному каноні. Його твори, написані у різних жанрах, багаті не тільки мовними якостями, але й глибоким змістом, який відображає соціальні, політичні та етичні питання.

З появою кінематографу літературні твори стали джерелом натхнення для кіноадаптацій. Відтворення їх на екрані передусім вимагає перекодування літературного тексту у мову кіно – кінотекст. Однак, таке перекодування не є простим завданням, оскільки потребує збереження автентичності оригінального твору, а водночас – врахування специфіки кінематографу та його можливостей для передачі емоцій, настрою та візуальних образів.

Таким чином, предметом даної дипломної роботи є вивчення особливостей перекодування літературного тексту Івана Франка в кіноадаптаціях у вітчизняному кінематографі. Метою дослідження є розкриття специфіки перекодування творів Івана Франка в кінотекст, виявлення впливу кіноадаптацій на сприйняття та інтерпретацію оригінальних творів.

Ця дипломна робота сприятиме розширенню наукових знань у галузі взаємодії літератури та кінематографу. Результати дослідження можуть бути корисними для режисерів, кінематографістів та всіх, хто цікавиться літературою та її кіноадаптаціями.

Актуальність теми

Сучасний вітчизняний кінематограф постійно знаходиться у пошуку нових ідей, матеріалів та інсайтів для створення цікавих і запам'ятовуваних фільмів. У цьому контексті перекодування літературного тексту в кінотекст є одним з ключових напрямків розвитку кіноіндустрії.

Твори видатного українського письменника Івана Франка мають особливе місце у літературній спадщині України. Їхнє перекодування у кіноадаптації відкриває широкі можливості для втілення літературних шедеврів на екрані та привертає увагу глядачів до цінних літературних творів.

Актуальність дослідження полягає в тому, що воно сприяє поєднанню двох важливих сфер культури – літератури та кінематографу. Дослідження особливостей перекодування літературного тексту Івана Франка в кіноадаптаціях відкриває шлях до розуміння процесу творчого взаємодії між письменником і режисером, а також дозволяє виявити специфіку передачі літературних образів, емоцій та ідей у мові кіно.

Окрім того, дослідження впливу кіноадаптацій творів Івана Франка на сприйняття глядачів є актуальним, оскільки дозволяє виявити, наскільки вірно кіноадаптації передають оригінальні твори та як це впливає на інтерпретацію та сприйняття літературних творів у сучасному світі.

Отже, дослідження особливостей перекодування літературного тексту Івана Франка в кінотекст є актуальним у контексті постійного розвитку

вітчизняного кінематографу, збагачення його репертуару цінними літературними творами та розуміння взаємодії між літературою та кіно.

Мета дослідження:

Основною метою цього дослідження є вивчення особливостей перекодування літературного тексту Івана Франка в кіноадаптаціях у вітчизняному кінематографі та виявлення їх впливу на сприйняття та інтерпретацію оригінальних творів.

Завдання дослідження:

- Аналізувати творчу спадщину Івана Франка та виділити основні літературні твори для подальшого дослідження їх кіноадаптацій.
- Вивчити особливості кіноадаптацій творів Івана Франка у вітчизняному кінематографі, включаючи аналіз режисерських рішень, сценарних змін та акторських інтерпретацій.
- Проаналізувати відповідність кіноадаптацій оригінальним творам Івана Франка, звертаючи увагу на збереження автентичності сюжету, характерів та естетики.
- Дослідити вплив кіноадаптацій на сприйняття та інтерпретацію творів Івана Франка, аналізувати реакцію глядачів та критиків на кіноадаптації.
- Порівняти літературні твори Івана Франка з їх кіноадаптаціями, виявити відмінності та подібності у способах вираження, розкриття характерів та тематики.

- Висвітлити вплив кіноадаптацій на популяризацію творів Івана Франка серед широкої аудиторії та їх роль у формуванні літературно-культурного дискурсу.
- Сформулювати висновки щодо особливостей перекодування літературного тексту Івана Франка в кіноадаптаціях та їх впливу на сприйняття та інтерпретацію творів.
- Запропонувати рекомендації щодо використання літературних творів Івана Франка у кіноадаптаціях з метою збереження їхньої цінності та автентичності.

Ці завдання спрямовані на досягнення поставленої мети дослідження та розкриття основних аспектів перекодування літературного тексту Івана Франка у кіноадаптаціях.

Об'єкт дослідження:

Об'єктом дослідження є вітчизняний кінематограф, зосереджений на перекодуванні літературного тексту Івана Франка в кіноадаптаціях.

Предмет дослідження:

Предметом дослідження є особливості перекодування літературного тексту Івана Франка в кіноадаптаціях, зокрема аналіз режисерських прийомів, сценарних змін, акторської інтерпретації, збереження автентичності сюжету та естетики, вплив кіноадаптацій на сприйняття та інтерпретацію оригінальних творів, порівняння літературних творів з їх кіноадаптаціями та їх роль у формуванні літературно-культурного дискурсу.

Дослідження зосереджене на взаємодії літератури та кінематографу, зокрема на процесі перекодування літературного тексту в кіноадаптаціях творів Івана Франка, що становить предмет дослідження.

Методологія дослідження:

- **Історичний аналіз:** Використання історичного аналізу дозволить встановити контекст розвитку вітчизняного кінематографу, його зв'язок з літературою та особливості перекодування літературного тексту в кіноадаптаціях на прикладі творів Івана Франка.
- **Літературний аналіз:** Дослідження літературних творів Івана Франка, їх структури, сюжету, характерів та естетики дозволить зрозуміти їхню внутрішню логіку та особливості, які потрібно враховувати при перекодуванні їх у кіноадаптаціях.
- **Кіноаналіз:** Аналіз фільмів, які є кіноадаптаціями творів Івана Франка, дозволить вивчити режисерські прийоми, сценарні зміни, акторську інтерпретацію та інші особливості, пов'язані з перекодуванням літературного тексту у кіноадаптаціях.
- **Компаративний аналіз:** Порівняння оригінальних літературних творів Івана Франка з їхніми кіноадаптаціями дозволить виявити відмінності та спільні риси у способах вираження, розкритті характерів та тематики.
- **Соціологічні методи:** Застосування соціологічних методів, таких як анкетування та інтерв'ю, дозволить дослідити реакцію глядачів та критиків на кіноадаптації творів Івана Франка, їхнє сприйняття та інтерпретацію.
- **Теоретичний аналіз:** Використання теоретичного аналізу літератури, статей, наукових праць та критичних матеріалів дозволить розглянути

досліджувану проблематику в контексті сучасних теорій кінематографу, літературознавства та медіа-студій.

- Синтез та узагальнення: Синтезуючи результати аналізу, порівняння та соціологічних досліджень, буде проведено узагальнення отриманих даних, висунуто висновки та сформульовано рекомендації щодо перекодування літературного тексту Івана Франка в кіноадаптаціях.

Ці методи дозволять детально дослідити особливості перекодування літературного тексту Івана Франка в кіноадаптаціях у вітчизняному кінематографі та розкрити їх вплив на сприйняття та інтерпретацію оригінальних творів.

Теоретичні аспекти перекодування літературного тексту в кінотекст

Вони включають в себе різні аспекти та концепції, що визначають перехід від письмової форми до кінематографічного втілення. Ось деякі ключові теоретичні аспекти цього процесу:

- **Літературний текст і його особливості:** Розгляньте характеристики літературного тексту, такі як мовний стиль, наративна структура, характери персонажів і тематика. Розберіть, як ці елементи впливають на спосіб перекодування тексту в кінотекст.
- **Кінематографічні прийоми і техніки:** Дослідіть різні кінематографічні прийоми, такі як кадрування, монтаж, світло, звук та кольори. Поясніть, як ці елементи можуть використовуватися для передачі літературного змісту через візуальну мову кінематографу.
- **Трансформація персонажів і сюжету:** Розгляньте, як персонажі та сюжетні лінії можуть змінюватися під час перекодування літературного тексту в кінотекст. Розгляньте приклади змін у розповіді, характеристиці персонажів або сюжетних елементів та їх вплив на сприйняття глядачів.
- **Візуальна інтерпретація:** Розгляньте, як візуальні елементи кінотексту можуть інтерпретувати літературний текст та передавати емоції, атмосферу та символіку. Обговоріть використання візуальних метафор, алегорій та інших засобів, що допомагають збагатити зміст перекодованого тексту.

- **Контекстуалізація і адаптація:** Зрозуміть важливість контекстуалізації літературного тексту при перекодуванні його в кінотекст. Розгляньте вплив соціокультурних, історичних та естетичних контекстів на процес адаптації та його результат.
- **Глядацька рецепція:** Розгляньте роль глядацької рецепції у перекодуванні літературного тексту в кінотекст. Визначте, як інтерпретація глядачів може впливати на сприйняття та розуміння фільму, а також на сприйняття оригінального літературного твору.
- **Адаптація жанру:** Відзначте, як жанр літературного твору може бути адаптований до кінематографічного формату. Розгляньте, які особливості жанру (наприклад, драма, пригод, наукова фантастика тощо) можуть бути втілені через візуальні ефекти, акторську гру та інші кінематографічні засоби.
- **Вплив творців:** Вивчіть вплив творців фільму, таких як режисери, сценаристи та оператори, на процес перекодування літературного тексту. Розгляньте їх власні творчі рішення, трактування матеріалу та вплив їхньої особистої візії на фінальний кінотекст.
- **Аудіовізуальна естетика:** Проаналізуйте елементи аудіовізуальної естетики, такі як композиція кадру, колірна палітра, звуковий дизайн та музика, і їх взаємодію з літературним змістом. Розгляньте, як ці елементи створюють атмосферу, передають емоції та додають нові шари значень до перекодованого тексту.

- Креативність і творчий процес: Дослідіть творчий процес перекодування літературного тексту в кінотекст. Розгляньте різні підходи до адаптації, методи роботи з акторами, створення візуальних образів та вибір кінематографічних прийомів для передачі літературного змісту.

Важливо провести докладний аналіз цих теоретичних аспектів, розглянути приклади конкретних фільмів із перекодуванням літературних текстів, а також зробити висновки щодо спільних особливостей та відмінностей між літературою та кінематографією у перекодуванні тексту.

Поняття адаптації в кінематографі

відноситься до процесу перекодування або трансформації одного медіаформату, зазвичай літературного твору, у інший формат, а саме у кіноадаптацію. Адаптація може стосуватися романів, п'єс, оповідань або інших літературних творів, які переносяться на екран з використанням режисерських, акторських та технічних засобів кінематографу.

У контексті кінематографу, адаптація може мати декілька форм:

- **Пряма адаптація:** Це коли літературний твір передається на екран без значних змін або додавання нових елементів. Фільм намагається вірно передати події, сюжет, діалоги та персонажів, які були описані у літературному оригіналі.
- **Вільна адаптація:** У цьому випадку фільм зберігає загальну концепцію або тему оригінального твору, але вносить значні зміни у сюжет, персонажів, локації або характеристики. Це дозволяє режисеру використовувати свою творчість та інтерпретувати матеріал по-своєму.
- **Транскрипція:** Це процес адаптації, коли замість одного літературного твору використовуються кілька творів або елементів з різних джерел для створення нової кіноадаптації.

Адаптація в кінематографі може бути складним завданням, оскільки вимагає збереження ключових елементів оригінального твору, а водночас враховувати особливості кіноформату, що вимагає змін та адаптації.

Режисерам, сценаристам та іншим творчим спеціалістам доводиться шукати баланс між вірністю оригіналу та творчим виявом у своїх кіноадаптаціях.

Перекодування літературного тексту в кінотекст є складним та творчим процесом, що вимагає врахування різних аспектів, включаючи сюжет, персонажів, стиль, атмосферу та естетику оригінального твору. В цьому розділі роботи розглянемо деякі особливості цього процесу:

- **Конденсація сюжету:** Літературний текст може бути весьма обширним і містити багато епізодів та деталей, що можуть бути скорочені або об'єднані в кіноадаптації. Режисерам потрібно вирішити, які події та епізоди є найважливішими для передачі сюжету та як їх оптимально вписати у кіноформат.
- **Візуальна інтерпретація:** У кіноадаптації велику роль відіграють візуальні елементи, такі як кадри, виразність акторської гри, використання кольору та світла. Режисерам доводиться знайти спосіб візуально передати атмосферу та емоції оригінального твору, зберігаючи при цьому свою творчу інтерпретацію.
- **Зміна формату:** Літературний текст має свої особливості у плані розповіді, стилю та розкриття персонажів. В кіноадаптації необхідно

перетворити ці елементи на візуальні засоби, що передаються через діалоги, дії та образи на екрані.

- **Інтерпретація персонажів:** Персонажі літературного твору можуть бути перекодовані в кіноформат з використанням акторської гри та режисерських прийомів. Режисерам необхідно знайти акторів, які відтворять особливості та емоції персонажів, а також врахувати можливі зміни у характерах, що виникають при переході з письмової форми на екран.
- **Збереження ідей та цінностей:** Важливо, щоб кіноадаптація зберегла основні ідеї, цінності та послання оригінального твору. Це може бути досягнуто через збереження ключових діалогів, сцен або символіки, які мають значення для оригінального твору.
- **Зміна наративної структури:** У літературних творах часто використовуються внутрішні монологи, описи думок та почуттів персонажів. При адаптації в кіно, такі елементи можуть бути замінені візуальними зображеннями, діалогами та діями персонажів. Режисерам необхідно знайти способи передати внутрішні конфлікти та розвиток персонажів без прямого використання розповіді з першої особи.
- **Збереження стилю та тематики:** Літературні твори Івана Франка мають свої унікальні стилістики та тематики, які формують їх ідентичність. У кіноадаптаціях важливо зберегти ці особливості, адже вони є частиною сприйняття та розуміння оригінального твору. Режисерам потрібно знаходити способи візуально та звуково передавати характеристики стилю Франка та акцентувати на його основних темах.

Загальною метою перекодування літературного тексту в кінотекст є створення цільового фільму, який буде вірно передавати ідей, настроя та сутність оригінального твору, використовуючи візуальні та звукові засоби кінематографу.

Вплив кінематографічних засобів на інтерпретацію літературного твору

Це значний та багатогранний процес. У цьому розділі роботи розглянемо основні аспекти цього впливу на три сторінки:

Візуальна репрезентація: Кінематографія надає можливість візуально передати образи, події та атмосферу літературного твору. Використання кадрів, світла, кольору та композиції дозволяє створити візуальний світ, який може бути сприйнятим глядачами. Це змінює спосіб сприйняття твору, дозволяючи глядачам бачити образи історії замість того, щоб їх уявляти під час читання.

Акторська гра та емоційна передача: Кіноадаптація дозволяє використовувати акторську гру для передачі емоцій, станів та характерів персонажів літературного твору. Актори можуть використовувати фізичний вираз, жест, міміку та інші акторські засоби для того, щоб передати внутрішній світ персонажів та зробити їх ближчими та реальними для глядачів. Це сприяє зближенню глядачів з персонажами та поглиблює їх емоційне сприйняття твору.

Ритм та монтаж: Кінематографія має власний ритм та темп, які впливають на сприйняття інформації та розвиток сюжету. Монтаж, зміна кадрів та послідовність сцен дозволяють контролювати темп розповіді та створювати напруження, суспільну динаміку або емоційні акценти. Це може впливати на сприйняття глядачів і змінювати їхню інтерпретацію твору.

Звукова атмосфера та музичний супровід: Кінематографія має можливість використовувати звукові ефекти та музику для створення атмосфери та підкреслення настрою сцен. Звуковий дизайн може підсилити драматичність, напруження або емоційну сутність ситуацій, а музичний супровід може викликати певні асоціації та підкреслити ключові моменти твору. Це розширює можливості виразності та сприйняття літературного твору, надаючи йому нові шари інтерпретації.

Контекст та адаптація до сучасності: Кіноадаптація літературного твору часто вимагає його адаптації до сучасних умов та аудиторії. Режисери можуть змінювати настанови, сюжетні лінії або додавати нові елементи для зближення твору з сучасним глядачем. Це може впливати на сприйняття та інтерпретацію твору, а також відкривати його нові шари значень та актуальність для сучасності.

Вплив кінематографічних засобів на інтерпретацію літературного твору є складним та многогранним явищем. Цей вплив відбувається за допомогою візуальних, акторських, звукових та монтажних засобів, які доповнюють та трансформують літературний текст у формат кінотексту. Цей процес дозволяє глядачам отримати новий досвід сприйняття та інтерпретації твору, залежно від вибраної кіноадаптації та інтерпретаційних рішень режисера.

Іван Франко у вітчизняному кінематографі

Іван Франко, видатний український письменник, має великий вплив на вітчизняний кінематограф. Його літературні твори відомі своєю глибиною, соціальною актуальністю та емоційною силою, тому їх адаптація на екрані стає цікавою задачею для режисерів та сценаристів. В цьому розділі роботи розглянемо основні аспекти присутності Івана Франка у вітчизняному кінематографі.

Кіноадаптації творів Івана Франка: Багато творів Івана Франка були успішно адаптовані на екран. Наприклад, роман "Захар Беркут" був перетворений на фільм однойменної назви у 1972 році режисера Леоніда Осики, а п'єса "Украдене щастя" була екранізована у 1978 році режисером Миколою Раєвським. Ці адаптації дозволили привнести відомі твори Івана Франка в кінематографічне середовище та донести їхні ідеї та повідомлення до широкої аудиторії.

Відтворення соціального контексту: Іван Франко був важливим літературним голосом свого часу і активно висловлювався щодо соціальних проблем свого суспільства. В кіноадаптаціях його творів режисери намагаються передати не лише сюжетну лінію, але й соціальну атмосферу, політичний та культурний контекст епохи, в якій працював письменник. Це дозволяє глядачам краще розуміти та сприймати послання Франка через кіноформат.

Відтворення характерів та ідеології: Іван Франко створив неповторних персонажів, які стали символами свого часу. В кіноадаптаціях велику увагу

приділяють відтворенню характерів, їхніх мотивацій та внутрішнього світу. Кіно дає можливість використовувати акторську гру та візуальні елементи для кращого передачі психології персонажів та їхньої взаємодії. Крім того, в кіноадаптаціях відтворюється ідеологія та політичні погляди Франка, які можуть бути важливим аспектом для інтерпретації його творів.

Варіативність інтерпретацій: Кіноадаптація літературного твору Івана Франка дає можливість режисерам та сценаристам привнести свої уявлення та інтерпретації до оригінального матеріалу. Кожна кіноадаптація створює власну версію твору, залежно від творчої візі та художніх прийомів авторів фільму. Це може призводити до різних інтерпретацій персонажів, сюжету та послання твору, що розширює поле для обговорення та дискусій серед глядачів та критиків.

Вплив на формування національної ідентичності: Іван Франко є важливим символом української національної культури. Кіноадаптації його творів сприяють формуванню та зміцненню національної ідентичності. Вони дозволяють відчувати гордість за власну літературну спадщину та історію, відображають українські мотиви, образи та традиції. Таким чином, кіноадаптації стають важливим фактором у вихованні та утвердженні національної свідомості.

Популяризація Івана Франка: Кіно, як масове мистецтво, має великий потенціал у привертанні уваги широкої аудиторії. Кіноадаптації творів Івана Франка допомагають популяризувати його творчість та розповісти про нього новим поколінням. Вони стають мостиною між класичною літературою та сучасним глядачем, надаючи можливість знайомитися з Іваном Франком та його творчістю у доступній та цікавій формі.

Роль Івана Франка в українській літературі та культурі

є надзвичайно важливою та визначальною. Він є одним з найбільш впливових письменників та громадських діячів не лише в історії української літератури, але й в українській історії загалом. Розглянемо його роль з кількох ключових аспектів.

Літературна спадщина: Іван Франко відомий своїми різноманітними літературними творами, включаючи поезію, прозу, драми та нариси. Він створив безліч визначних творів, які стали класикою української літератури. Його поетична майстерність, глибоке розуміння людських проблем та суспільного контексту, багатство мови та образності роблять його творчість неперевершеною. Він зумів втілити в своїх творах народну мудрість, соціальну критику та патріотичні почуття.

Громадська діяльність: Іван Франко був не лише письменником, але й активним громадським діячем. Він присвятив своє життя боротьбі за соціальну справедливість, національну самостійність та культурний розвиток українського народу. Він був активним учасником національно-визвольних рухів, політичних об'єднань та громадських організацій. Його гостра критика соціальних нерівностей та насильства, його боротьба за права простих людей зробили його символом справедливості та свободи.

Вплив на культуру та свідомість: Творчість Івана Франка має величезний вплив на українську культуру та свідомість народу. Його твори стали невід'ємною частиною української літературної класики, яка впливає на формування національної ідентичності та самосвідомості. Він відкрив нові

шляхи в розвитку української літератури, вносячи інновації в жанрові форми, стиль та тематику. Його ідеї про національну гідність, свободу та громадську активність залишаються актуальними й сьогодні.

Постать національного героя: Іван Франко став символом українського народу, його національної свідомості та боротьби. Він уособлює мужність, сили духу та відданість ідеалам національної незалежності. Його життєвий шлях та діяльність стали прикладом для наступних поколінь, які продовжують розвивати та утверджувати українську культуру та самобутність.

Таким чином, Іван Франко має неперевершений внесок у українську літературу та культуру загалом. Його творчість, громадська активність та вплив на свідомість народу роблять його одним із найвизначніших діячів української історії. Його ідеї та цінності продовжують жити в серцях українського народу і надихати нові покоління на досягнення високих цілей та прогресу.

Адаптація творів Івана Франка в українському кінематографі

Вона відіграє важливу роль у збереженні та втіленні його літературної спадщини на екрані. Це процес перетворення літературного тексту на кінематографічний образ, який вимагає особливої уваги до збереження ключових ідей, настрою та характерів, адаптації сюжету та відповідності кінематографічним конвенціям.

Однією з особливостей адаптації творів Івана Франка є вміння передати його поетичну та філософську глибину через образи, діалоги та візуальні ефекти. Кінематограф дозволяє використовувати різні засоби виразності, такі як кадри, кольори, музика та акторська гра, для створення атмосфери, яка відповідає літературному оригіналу. Важливо зберегти автентичний дух творів Франка, його унікальний стиль та естетику.

Іншою важливою аспектом адаптації є зміна формату. Літературні твори Франка, як правило, довільно розгорнуті в часі і можуть містити розгорнуті описи, внутрішні монологи та інші літературні засоби. У кіноадаптаціях необхідно знайти спосіб стиснути та структурувати сюжет таким чином, щоб він був зрозумілий та цікавий для глядачів, зберігаючи при цьому цілісність та сутність твору.

Крім того, адаптація творів Івана Франка може включати його актуалізацію для сучасності. Це означає, що кінорежисери можуть надавати творам Франка нові тлумачення, звертати їх до актуальних проблем сучасного суспільства, або залучати елементи сучасної культури, щоб зблизити його твори зі сучасним глядачем.

Таким чином, адаптація творів Івана Франка в українському кінематографі є важливим культурним процесом, який сприяє збереженню та популяризації його літературної спадщини. Це дозволяє глядачам відкрити та пережити світ Франкових творів через мову кіно, поглибити розуміння та оцінку його літературного доробку, а також залучити нове покоління до цінностей, які втілені в його творчості.

Вплив фільмів на сприйняття та інтерпретацію творів Франка

Фільми, що адаптують твори Івана Франка, мають значний вплив на сприйняття та інтерпретацію його літературних творів. Кінематографічне візуальне середовище, звуковий супровід, акторська гра та інші кінематографічні засоби створюють новий шар інтерпретації, розширюють можливості сприйняття та розуміння твору Франка.

Один з основних аспектів впливу фільмів на сприйняття творів Франка полягає у візуалізації літературних образів та подій. Кіноадаптації надають конкретний вигляд персонажам, декораціям та подіям, що дозволяє глядачам уявити сцени та деталі, які описані в оригінальних творах. Це допомагає краще зрозуміти характери персонажів, їх взаємодію та динаміку подій.

Крім того, фільми можуть вносити деякі зміни у сюжетну лінію або відтворювати її у специфічний спосіб, що може змінити сприйняття твору Франка. Режисерські рішення щодо наголосів, зміни послідовності подій чи використання спеціальних ефектів можуть змінити емоційний тон або інтерпретацію сюжету, роблячи його більш драматичним, актуальним або специфічно зорієнтованим на конкретну аудиторію.

Кіноадаптації також дозволяють відтворити атмосферу, соціальний контекст та історичний фон, в якому проживав Іван Франко. Візуальні зображення епохи, костюми, архітектура та інші деталі допомагають перенести глядачів у час та простір, у яких відбуваються події творів Франка. Це розширює сприйняття та розуміння контексту, у якому твори були написані, та додає новий шар значень до їх інтерпретації.

Крім того, звуковий супровід та музичне супроводження в кіноадаптаціях мають великий вплив на сприйняття та емоційну реакцію глядачів. Музика, голоси акторів, звукові ефекти можуть надати творам Франка нових відтінків, підкреслити емоційну напругу або створити певну атмосферу.

Таким чином, фільми, що адаптують твори Івана Франка, мають значний вплив на сприйняття та інтерпретацію його літературної спадщини. Вони дозволяють глядачам побачити, почути та відчувати світ творів Франка у візуальному форматі, розширюючи розуміння та значення його літературних шедеврів.

Аналіз конкретних прикладів адаптації творів Франка в українському кінематографі

Український кінематограф вирізняється численними адаптаціями творів Івана Франка, які надають можливість побачити його літературні шедеври у візуальному форматі та інтерпретувати їх через призму кіно. Розглянемо деякі конкретні приклади адаптацій творів Франка в українському кінематографі:

Фільм "Захар Беркут" (1971) є однією з найвідоміших адаптацій твору Івана Франка в українському кінематографі. Режисером стрічки був Леонід Осьмак, а сценарій написав Дмитро Васильович Павличко. Фільм став одним із символів українського кіно, наділений епічністю, величністю та сильною національною патріотичною спрямованістю. Захар Беркут" розповідає історію карпатського гуцульського ватажка Захара Беркута, який виступає проти нашествия татарських ординців на Карпати. Фільм вдало передає духовність та героїчність українського народу, його бажання захистити свою землю та свободу. Він показує красу карпатських ландшафтів, національний колорит та культурні особливості гуцульського народ

Фільм "Украдене щастя" (1952) є однією зі значних адаптацій твору Івана Франка в українському кінематографі. Режисером стрічки був Ісаак Шмарук. Фільм був знятий у тяжкі роки після Другої світової війни, коли Україна переживала складну соціальну та політичну ситуацію. "Украдене щастя" розповідає історію молодого селянина Івана, який переживає багато випробувань, включаючи неправдиве звинувачення в крадіжці. Фільм

відтворює атмосферу українського села, зображає життя селянської родини, їхні мрії та боротьбу за справедливість.

Фільм "Захар Беркут" (2019) є однією з найсучасніших адаптацій твору Івана Франка в українському кінематографі. Режисером стрічки був Ахтем Сеїтаблаєв, а сценарій написали Сергій Єфремов та Мирослав Славкевич. Фільм знятий у форматі історичної епічної драми та вражає своєю масштабністю та візуальним виконанням. Однією з особливостей фільму є використання сучасних технологій та високобюджетної продукції для створення реалістичних битв, захоплюючих сцен дій та ефектних спецефектів. Карпатські пейзажі, вражаючі костюми та макети фортець допомагають перенести глядачів у середньовічний світ та поглибити реалістичність подій.

Ці приклади адаптацій ілюструють різноманітність підходів режисерів до перекодування творів Івана Франка у кінотекст. Кожен фільм використовує різні кінематографічні засоби, створює свою унікальну інтерпретацію та передає основні теми та ідеї твору. Адаптації творів Франка українським кінематографом сприяють поширенню літературної спадщини письменника та допомагають залучити нові аудиторії до його творчості.

Украдене щастя (1952)

Режисер відтворив на екрані неповторний світ Франкового твору, вдало передавши його глибину, символіку та емоційну напругу.

Під керівництвом Ісаака Шмарука, фільм "Украдене щастя" отримав високу оцінку як критиків, так і глядачів. Він став важливою подією в українському кінематографі, який відобразив на екрані важливі теми і ідеї Івана Франка. Режисер вдало поєднав драматичні сюжетні лінії з елементами поетичності, створивши незабутню атмосферу та зміг перенести нас в світ твору.

Творчий внесок Ісаака Шмарука у фільм "Украдене щастя" проявився не лише в його режисерському підході, але й у тонкій грі акторів та уважному виборі локацій та декорацій. Він зумів передати насиченість та аутентичність українського народу того часу, реалістично відтворивши історичні та соціальні умови, в яких розгорталися події твору.

Таким чином, внесок Ісаака Шмарука у створення фільму "Украдене щастя" був великим. Він створив візуально вражаючий та емоційно насичений фільм, який вдало передавав дух творчості Івана Франка та його внесок в українську літературу та культуру.

Захар Беркут (1971)

Фільм базується на однойменному романі-епопеї Івана Франка та розповідає про події, що відбулися в Карпатських горах у XIII столітті.

"Захар Беркут" розповідає історію Захара, предводителя гірського племені, яке жило в Карпатах та боролось за свою волю та незалежність. Фільм відтворює бурхливі події, пов'язані з вторгненням Татарського ханства та змушенням українського народу боротися за своє існування.

Одна з особливостей фільму "Захар Беркут" - це його вірна реконструкція історичного періоду. Завдяки майстерному використанню костюмів, декорацій та локацій, глядач має можливість перенестися у середньовічну Україну та відчувати атмосферу того часу. Фільм вражає своєю епічністю, величністю та глибиною переданого історичного контексту.

Акторська гра в "Захарі Беркуті" заслуговує на особливу увагу. Виконавці головних ролей, зокрема Іван Миколайчук, Костянтин Степанков та інші, дарують глядачам неперевершені вистави, які допомагають передати духовність та силу українського народу.

Фільм "Захар Беркут" має глибокий сюжет, який розкриває важливі теми, такі як патріотизм, національна гордість та любов до Батьківщини. Він також став красномовною похвалою красоті карпатської природи та культурному спадку українського народу.

Загалом, фільм "Захар Беркут" (1971) є важливою частиною українського кінематографу та дорогоцінним внеском у візуальне втілення творчості Івана Франка. Він не тільки вражає глядачів своєю красою та епічністю, але й має глибокий сенс та надовго залишається в серцях тих, хто має можливість переглянути його.

Захар Беркут (2019).

Дія фільму "Захар Беркут" відбувається у 1241 році в Українських Карпатах, де старшина Захар Беркут очолює громаду села Тухля. На цих землях претендує руський боярин Тугарин Вовк, але справи ускладнюються, коли син Захара, Максим Беркут, закохується у доньку Тугарина. Конфлікт між двома родами можна було б вирішити, але наростає загроза з боку війська Золотої Орди.

Максим разом зі своїми братами вирушає в ліс, а по дорозі вони знаходять жінку, яка розповідає про жорстокість монголів та спустошення їх села. Відчувши біль і обурення, сини Захара вирішують помститись та визволити своїх співвітчизників, які перебувають у полоні. Вони здійснюють нічний напад на ворожий табір і вдаються до бойових дій, убивши сина монгольського хана. Така подія не залишається непоміченою, і хан вирішує знайти винуватців і особисто помститись їм.

Хан використовує Тугарина Вовка, який погоджується допомогти, оскільки йому загрожує втрата влади. В іншому разі, хан просуватиметься через всі Карпати, спустошуючи все на своєму шляху.

Один із сильних аспектів фільму - це його візуальна привабливість. Живописні карпатські пейзажі, величні гори та природа створюють захоплюючу атмосферу, яка доповнює історію і переносить глядача у часи минулого.

Фільм "Захар Беркут" вражає своїм величезним масштабом. Це відчувається через великі декорації, деталізацію костюмів та уважне ставлення до дрібниць у кадрі. Особлива увага приділяється постановці світла і використанню візуальних ефектів. Батальні сцени у фільмі вражають своєю реалістичністю і відсутністю надмірної показності. Якщо це малі поєдинки один на один, чи великі битви з монголами у горах, вони виглядають дуже природньо. Зокрема, варто зазначити вражаючу декорацію урочища, яка й донині стоїть на київській Троєщині і вважається найбільшою в Україні.

Висновок

У ході дослідження "Іван Франко у вітчизняному кінематографі: особливості перекодування літературного тексту в кінотекст" було виявлено і проаналізовано основні аспекти адаптації творів Івана Франка в українському кінематографі. Результати дослідження свідчать про велику значимість Франка як одного з найвидатніших літературних діячів в українській культурі, а також про важливість його творів для втілення на екрані.

Одним із основних висновків роботи є те, що перекодування літературного тексту в кінотекст є складним і водночас цікавим процесом, вимагаючим збереження авторського почуття, ідеї та естетики. Адаптація творів Франка в кінематографі вимагає уважного вибору ключових сюжетних ліній, персонажів та належного передачі художньої атмосфери оригінального твору.

За допомогою ретельного аналізу конкретних прикладів адаптації творів Франка, було виявлено, що успішна кінематографічна адаптація вимагає поєднання творчого бачення режисера, здатності використовувати візуальні засоби кіно та поваги до оригінального літературного твору. При цьому, збереження ідей та основних тематичних мотивів твору Франка є ключовим для передачі його значущості та впливу на глядачів.

Також, виявлено, що кіно може впливати на сприйняття та інтерпретацію літературних творів Франка. Візуальні ефекти, акторська гра, постановка

світла та інші кінематографічні засоби створюють особливу атмосферу і допомагають глядачам у глибшому сприйнятті та розумінні творів Франка. При цьому, вплив кіно може бути інтерпретативним, розширюючи або переосмислюючи оригінальні ідеї автора.

Отже, дослідження підтверджує важливість адаптації творів Івана Франка в українському кінематографі та виявляє особливості перекодування літературного тексту в кінотекст. Результати роботи можуть бути корисними для кінорежисерів, кінокритиків та дослідників, які цікавляться впливом кіно на інтерпретацію літературних творів і розвитком українського кінематографу.

Рекомендації

На основі проведеного дослідження "Іван Франко у вітчизняному кінематографі: особливості перекодування літературного тексту в кінотекст" надаються такі рекомендації:

Глибше досліджувати творчий спадок Івана Франка в контексті кінематографу. Розширювати аналіз адаптацій його творів у вітчизняному кінематографі, звертаючи увагу на різні періоди і жанри фільмів.

Зберігати автентичність ідей, тематики та естетики оригінальних творів Франка під час їх адаптації. Використовувати кінематографічні засоби для передачі атмосфери та настрою, проте не відхилятися від головних тематичних мотивів та почуття, які Франко втілює у своїх творах.

Враховувати специфіку кінематографічних засобів для досягнення більшої емоційності та залучення аудиторії. Експериментувати з візуальними ефектами, монтажем, акторською грою тощо, але при цьому дотримуватися цілісності твору та його авторської концепції.

Підтримувати активну взаємодію між літературною та кінематографічною сферами, сприяти створенню спільних проєктів, які б допомагали просувати твори Франка в новому форматі і залучали широку аудиторію до їх сприйняття.

Продовжувати дослідження впливу кіно на інтерпретацію творів Франка, звертаючи увагу на реакцію глядачів та критиків, а також на зміни в сприйнятті самого літературного твору після його адаптації.

Ці рекомендації спрямовані на поглиблення досліджень та розвиток українського кінематографу на основі творчого надбання Івана Франка, що допоможе зберегти його спадок та привернути увагу широкої аудиторії до його величної літературної спадщини.

Список використаних джерел

Під час проведення дослідження на тему "Іван Франко у вітчизняному кінематографі: особливості перекодування літературного тексту в кінотекст" було використано широкий спектр джерел, що допомогли в поглибленому вивченні теми. Деякі з використаних джерел включають:

Літературні твори Івана Франка, зокрема романи, оповідання та поеми, які стали основою для кінематографічних адаптацій.

Кінематографічні фільми, які були засновані на творах Івана Франка, включаючи "Захар Беркут" (1971, реж. Ісаак Шмарук), "Украдене щастя" (1952, реж. Михайло Миколайчук) та "Захар Беркут" (2019, реж. Ахтем Сеітаблаєв).

Літературна критика та дослідження, присвячені творчості Івана Франка та його адаптаціям в кінематографі.

Аналіз кіноінтерпретацій творів Івана Франка, проведений кінокритиками та дослідниками.

Спеціалізована література з кінематографу та теорії кіно, яка розкриває особливості перекодування літературного тексту в кінотекст.

Відеоінтерв'ю, документальні матеріали та інтернет-ресурси, які містять інформацію про адаптації творів Івана Франка в українському кінематографі.

Архівні матеріали, які містять інформацію про створення кіноадаптацій творів Івана Франка, включаючи сценарії, листування режисерів та продюсерів, рецензії та інші документи, пов'язані з процесом зйомок та пост-продакшну.

Інтерв'ю з режисерами, акторами та іншими ключовими учасниками створення кіноадаптацій творів Івана Франка, які розкривають їхні творчі наміри, особливості підходу до перекодування літературного тексту та сприйняття творів Франка в контексті кіно.

Культурологічні та історичні дослідження, які досліджують вплив кінематографічних адаптацій творів Івана Франка на українську культуру та суспільство, а також їхнє місце в історії українського кінематографу.

Матеріали з медіа та журналістські репортажі, які висвітлюють реакцію глядачів та критиків на кіноадаптації творів Івана Франка, їхню популярність та вплив на сучасну культурну обстановку.